

سلام بر پرورش هنری کودکان

بکشد و چند نخ به آن وصل کند و سر هر نخ یک بادکنک بکشد. به این ترتیب، مرحله به مرحله کار کامل می‌شود و کودک می‌بیند که یک نقاشی کامل را کشیده است و می‌تواند آن را به دلخواه رنگ‌آمیزی کند. به کمک این روش کودکان می‌توانند موضوعات پیچیده را به صورت ساده و مرحله‌به‌مرحله رسم کنند. این تجربه‌ها به این کودکان می‌آموزد که هر موضوع پیچیده‌ای را می‌توانند اجرا کنند. ترس از انجام فعالیت در آن‌ها از بین می‌رود و مانند سایر کودکان به کلاس هنر علاقه‌مند می‌شوند. همچنین، معلم هنر می‌تواند برای ساختن حجم یک حیوان مانند فیل، از کودکان بخواهد با خمیر، گل، کاغذ خیس شده یا ماده‌ی در دسترس دیگر، یک حجم گرد بزرگ برای بدن فیل بسازند و دم فیل را به آن اضافه کنند. سپس یک کره‌ی دیگر برای سر فیل بسازند و به آن وصل کنند. در مرحله‌ی بعد، یک فتیله برای خرطوم آماده و به سر وصل کنند؛ بعد گوش‌ها را بسازند و به آن اضافه کنند. چهار حجم استوانه‌ای شبیه درخت بسازند و دست

بنابراین، ترس کودک از اجرای برنامه با موضوعی که از نظر او بسیار پیچیده است، از بین می‌رود. پس از تأیید و تشویق معلم، اعتمادبه‌نفس کودک افزایش می‌یابد. به این ترتیب، در اجرای فعالیت‌های بعدی با شهامت بیشتری اقدام خواهد کرد.

● چنانکه گفته شد، کلاس هنر نباید به یک یا دو رشته‌ی هنری محدود باشد. کودکان باید در تمام زمینه‌ها تجربه و پیشرفت کنند. برای بروز خلاقیت در کودکان باید آن‌ها را در یافتن راه مناسب بیان هنری آزاد گذاشت و از دادن الگو، روش یا حرکت‌های از پیش تعیین‌شده خودداری کرد.

بنابراین، متناسب با رشته‌ای هنری که در هر جلسه در کلاس تجربه می‌شود، معلم می‌تواند از روش مرحله‌به‌مرحله استفاده کند. در این روش، معلم از کودکی که برای کشیدن نقاشی موضوعی مانند بادکنک فروش احساس ناتوانی می‌کند، می‌خواهد یک دایره در صفحه‌ی کاغذ بکشد. پس از آنکه کودک یک دایره کشید، از او می‌خواهد اجزای صورت را در این دایره رسم کند تا سر بادکنک‌فروش کامل شود. سپس از او می‌خواهد گردن مرد بادکنک‌فروش را بکشد و در مرحله‌ی بعد بدن او را به گردن اضافه کند. ممکن است کودک به جزئیاتی مانند کفش‌ها، دست‌ها و جیب و یقه و تکه‌ی لباس توجه نکند. معلم از او می‌خواهد این بخش‌ها را به نقاشی اضافه کند. سپس از کودک می‌خواهد یک چوب در دست مرد بادکنک‌فروش

معلم با تجربه می‌دانند که برخی از دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های تحصیلی احساس ناتوانی و ناامیدی دارند و فکر می‌کنند نمی‌توانند موفق شوند. در حالی که بعضی از آن‌ها پس از ارائه‌ی برنامه، با مطرح کردن موضوع، شروع به کار می‌کنند و نتیجه‌ی مطلوب هم می‌گیرند. در کلاس هنر این موضوع بارها اتفاق می‌افتد. نقش معلم در زمینه‌ی هدایت و راهنمایی کودکانی که احساس ناتوانی دارند بسیار حائز اهمیت است. معلم هنر برای کمک به این قبیل کودکان می‌تواند از روش‌های گوناگون استفاده کند؛ از جمله:

● ساده‌ترین روش کار با کودکان ارائه‌ی برنامه‌های اتفاقی است. معلم می‌تواند از دانش‌آموزان بخواهد به شکل ابرها نگاه کنند و بگویند هر کدام شبیه چه پدیده‌ی آشنایی هستند. یا یک کاغذ مصرف‌شده را مچاله کنند و تشخیص دهند به چه چیزی شباهت دارد و آن را با وسایل دیگری مثل کاغذ بریده، لوازمی مانند گیره‌ی پرونده و تکه‌ی رنگ‌آمیزی با آبرنگ یا گواش کامل کنند. همچنین، معلم می‌تواند از آن‌ها بخواهد شکل‌های هندسی بریده شده را از زاویه‌های گوناگون ببینند و هر کدام را به دلخواه خود نقاشی کنند. همچنین، می‌توانند خمیر یا گل حجم‌سازی را به شکل توپ یا فتیله در آورند و با اضافه کردن جزئیات، آن را به شکل دلخواه درست کنند. در این برنامه‌ها هر یک از دانش‌آموزان برحسب توان خود به فعالیت هنری می‌پردازد و موضوع‌یابی می‌کند؛

یک حجم زیبا می‌سازد. گاه یکی از دانش‌آموزان با جمع‌آوری پر پرندگان و گلبرگ گل‌ها و برگ‌ها به کلاژ (تکه چسبانی) می‌پردازد. بنابراین، معلم متناسب با علاقه‌های کودکان، آن‌ها را به انجام فعالیت هنری ترغیب و تشویق می‌کند. او دانش‌آموزانی را که ایده‌ای برای اجرای فعالیت هنری ندارند، به جست‌وجو کردن در طبیعت و یافتن پدیده‌های دلخواه هدایت می‌کند. پس از یافتن موضوع دلخواه، در مورد ایده‌ی کار هنری از او سؤال می‌کند تا کودک بتواند موضوع دلخواه خود را در یک رشته‌ی هنری ارائه دهد. معلم با تأیید و راهنمایی آن‌ها، دانش‌آموزان را به اجرای فعالیت‌های متنوع هنری تشویق می‌کند. معلم هنر با اشراف بر روان‌شناسی رشد و آگاهی از توانایی‌های ذهنی و فیزیکی دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی، سطح انتظارات خود را مشخص می‌کند. بنابراین، آنچه از کودک پایه‌ی اول ابتدایی پذیرفته می‌شود، با انتظارات معلم از دانش‌آموز پایه‌ی ششم متفاوت است. به این ترتیب، ارائه‌ی موضوع کار هنری هماهنگ با پایه‌های تحصیلی صورت می‌گیرد. اگر معلم کودک پایه‌ی اول ابتدایی را با کشیدن جزئیات یک چهره تشویق می‌کند، از کودک پایه‌ی چهارم انتظار دارد بتواند صف مسافران قطار را روی کاغذ به خوبی نشان بدهد. معلم هنر باید هم‌زمان با استفاده از روش‌های صحیح آموزش غیرمستقیم در کلاس هنر، با میزان توانایی‌های شاگردان هم آشنا باشد و در هر پایه انتظارات بیشتری را مطرح کند و در پرورش هوش و استعداد و شکوفایی خلاقیت آن‌ها سهم بیشتری را به عهده بگیرد؛ اگرچه گاه استعداد و هوش برخی از شاگردان از حد انتظار بالاتر است و معلم باید راه را برای رشد و شکوفایی توانایی‌های آن‌ها باز بگذارد.

می‌کنند و هر یک براساس توانایی هوش‌های چندگانه‌ی خود جذب یکی از ویژگی‌های طبیعت می‌شوند. معلم هنر پس از گردش در طبیعت از کودکان می‌خواهد بگویند به چه چیزهایی توجه کرده‌اند و براساس علاقه‌های خودشان فعالیت هنری انجام دهند. هنگامی که هر دانش‌آموز در مورد آنچه مشاهده کرده است، صحبت کند دیگران هم در تجربه‌های آن‌ها شریک می‌شوند و نسبت به ویژگی‌های متفاوت طبیعت حساسیت پیدا می‌کنند. بعضی از کودکان هم در مورد پدیده‌های طبیعی شعر یا داستان می‌نویسند و برخی به نقاشی از صحنه‌های زندگی حیوانات یا نمایش گل‌ها و گیاهان علاقه نشان می‌دهند. گاه کودکی می‌خواهد ماکت لانه‌ی زنبورها را بسازد و زندگی گروهی زنبورها را تجسم بخشد. گاه کودکی به تقلید صدای پرندگان یا حالت راه رفتن حیوانات علاقه دارد و به نمایش یک صحنه‌ی طبیعی می‌پردازد. بعضی از کودکان هم سنگ‌ها را جمع می‌کنند تا آن‌ها را رنگ‌آمیزی کنند یا چیزی با آن‌ها بسازند. گاه کودکی با جمع‌آوری شاخ و برگ درختان

و پای فیل را به بدن آن وصل کنند. در صورت تمایل، برای فیل خود دندان یا عاج بسازند و به کار اضافه کنند. معلم هنر همه‌ی نمونه‌ها را تأیید و دانش‌آموزان را تشویق می‌کند؛ چون هر کدام ایده‌ی ذهنی خود را به اجرا درآورده است. در دوره‌ی ابتدایی، سطح خلاقیت کودکان بسیار بالاست و ارائه‌ی این تنوع و تفاوت دید جذابیت زیادی ایجاد می‌کند.

روش صحیح کار با کودکان به این تنوع منجر می‌شود، در حالی که الگوبرداری یا پیروی از دستورات خاص، مانع بروز ایده‌های بدیع کودکان می‌شود.

● چنانکه گفته شد، برخی از آموزش‌ها و مهارت‌های علمی، ارتباط کودکان را با دنیای واقعی تقویت نمی‌کنند، ولی معلمان هنر می‌توانند این آموزش‌ها را در طبیعت انجام دهند. فرصت گردش در طبیعت باعث می‌شود کودکان انواع هوش‌های خود را به روش‌های عملی به‌کار گیرند. معلم هنر دانش‌آموزان را برای جست‌وجو و مشاهده‌ی ویژگی‌های پدیده‌های طبیعی راهنمایی می‌کند. کودکان در این فرصت با طبیعت ارتباط برقرار